

ΓΡΑΠΤΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΑΝΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2013

ΤΑΞΗ: Γ΄

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 ΩΡΕΣ

ΩΡΑ:

ΤΟ ΓΡΑΠΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τρία (3) μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα. Τα ερωτήματα να απαντηθούν στα φύλλα εξέτασης, όχι στο εξεταστικό δοκίμιο. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού (Tipp-Ex)

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

Για να επικρατήσει ειρήνη στον κόσμο, είναι ανάγκη οι άνθρωποι να απαλλαγούν από τον ανταγωνισμό μεταξύ τους και να επιδιώξουν τη συνεργασία μέσα σε ένα **κλίμα** αλληλοκατανόησης και αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Αυτό, βέβαια, δε σημαίνει ότι θα λείψουν οι διαφωνίες, οι αντιθέσεις και τα ιδιαίτερα συμφέροντα. Σημαίνει απλώς ότι αυτά θα διευθετούνται με ειρηνικό τρόπο.

Επειδή η ειρήνη εξαρτάται από το ήθος των ανθρώπων, γι' αυτό ιδιαίτερη συμβολή για την παγίωση της ειρήνης μπορεί να έχει και η παιδεία. Το σχολείο με τις γνώσεις που προσφέρει, με τη μελέτη της ιστορίας οφείλει να καλλιεργήσει στο παιδί την αγάπη και το σεβασμό για τον άνθρωπο και τον πολιτισμό· να το διδάξει πως η βία και ο πόλεμος δεν είναι φαινόμενα αναπότρεπτα και να το εθίσει στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων του με τη λογική και την πειθώ.

Η ειρήνη συνδέεται με τη δημοκρατία. Όταν υπάρχει δημοκρατία, οι άνθρωποι σκέφτονται νηφάλια, αντιδρούν ψύχραιμα, είναι ανεκτικοί, αντιμετωπίζουν **υπεύθυνα** τα προβλήματα που έχουν, συνυπάρχουν αρμονικά και ευημερούν. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν γνώρισμα της ειρηνικής ζωής. Γι' αυτό η δημοκρατία είναι από τη φύση της φιλειρηνικό πολίτευμα. Με άλλα λόγια, δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική δημοκρατία, αν δεν υπάρχει ειρήνη, αλλά ούτε και ειρήνη χωρίς δημοκρατία. Γι' αυτό ενισχύοντας τη δημοκρατία εδραιώνουμε και την ειρήνη.

Στην εδραίωση της ειρήνης πολύτιμη είναι και η συμβολή του διαλόγου ανάμεσα στα κράτη που έχουν διαφορές, αρκεί μόνο να είναι ειλικρινής και ισότιμος. Ο διάλογος προσφέρει στις αντιμαχόμενες **πλευρές** αυτήν τη δυνατότητα, να ενημερωθούν, να δώσουν αμοιβαίες εξηγήσεις, να δείξουν κατανόηση και να κάνουν αμοιβαίες υποχωρήσεις. Έτσι ο διάλογος συμβάλλει αποτελεσματικά στην εκτόνωση της έντασης και στην ειρηνική διευθέτηση των διαφορών.

Τέλος, για να διατηρηθεί η ειρήνη, είναι αναγκαία η ανάληψη ειρηνευτικών πρωτοβουλιών τόσο από τις κυβερνήσεις των κρατών και τους διεθνείς οργανισμούς όσο και από τους ίδιους τους πολίτες με την ενίσχυση του φιλειρηνικού κινήματος. **Θετικά** για την ειρήνη μπορεί να συμβάλουν ακόμα οι εμπορικές και πολιτιστικές ανταλλαγές ανάμεσα στους λαούς, η διοργάνωση και η συμμετοχή σε διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις, επειδή με αυτές ξεπερνιούνται προκαταλήψεις και αναπτύσσονται σχέσεις συνεργασίας και αμοιβαίων συμφερόντων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Με βάση τις δύο τελευταίες παραγράφους του κειμένου να αναφέρετε και να αναλύσετε τέσσερις (4) προϋποθέσεις για την επικράτηση της ειρήνης στον κόσμο. (μον. 2)

2. Να βρείτε τη **θεματική πρόταση** και την **κατακλείδα** της τρίτης παραγράφου. (μον. 1)

3. Να χαρακτηρίσετε τις πιο κάτω δευτερεύουσες **ονοματικές** προτάσεις που είναι και υπογραμμισμένες στο κείμενο και να βρείτε τον **συντακτικό** τους **ρόλο**. (μον. 1)

α) ότι αυτά θα διευθετούνται με ειρηνικό τρόπο.

β) ... να ενημερωθούν.

4. Να εντοπίσετε από ολόκληρο το κείμενο και να γράψετε δύο (2) **δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις** (διαφορετικού είδους) και να τις ονομάσετε (να γράψετε το είδος τους). (μον.0,5)

5. Οι πιο κάτω λέξεις είναι γραμμένες με έντονα γράμματα στο κείμενο. Να γράψεις ένα **αντώνυμο (αντίθετο)** για την καθεμιά από αυτές. (μον. 0,5)

α) υπεύθυνα β) θετικά

8. Να γράψετε **δύο (2)** διαφορετικές προτάσεις για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις, ώστε να φαίνεται η πολυσημία τους (οι λέξεις βρίσκονται στο κείμενο με έντονα γράμματα). (μον.1)

α) κλίμα β) πλευρές

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΜΟΝΑΔΕΣ 8)

Ο πόλεμος αποτελεί τη μεγαλύτερη συμφορά για τον άνθρωπο, ενώ η ειρήνη το πολυτιμότερο από όλα τα αγαθά της ανθρώπινης δημιουργίας. Να αναπτύξετε τις σημαντικότερες συνέπειες του πολέμου αλλά και τα αγαθά που προσφέρει η ειρήνη σε ένα άρθρο που θα αναρτήσετε στην ιστοσελίδα του σχολείου σας. (250-300 λέξεις; περίπου)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

Ι. «ΘΟΥΡΙΟΣ», Ρήγα Βελεστινλή

Ως πότε, παλληκάρια, να ζούμε στα στενά,
μονάχοι, σαν λιοντάρια, στες ράχες, στα βουνά;
Σπηλιές να κατοικούμεν, να βλέπωμεν κλαδιά,
να φεύγωμ' απ' τον κόσμο, για την πικρή σκλαβιά;
Να χάνωμεν αδέρφια, Πατρίδα και γονείς,
τους φίλους, τα παιδιά μας κι όλους τους συγγενείς;

Καλλιό 'ναι μίας ώρας ελεύθερη ζωή,
παρά σαράντα χρόνοι σκλαβιά και φυλακή!

Τι σ' ωφελεί αν ζήσης και είσαι στη σκλαβιά;
 Στοχάσου πως σε ψένουν καθ' ώραν στη φωτιά.
 Βεζίρης, Δραγουμάνος, Αφέντης κι αν σταθής,
 ο Τύραννος αδίκως σε κάμει να χαθής·
 δουλεύεις όλ' ημέρα σε ό,τι κι αν σοι πη,
 κι αυτός πασχίζει πάλιν το αίμα σου να πιη.
 Ο Σούτζος* κι ο Μουρούζης*, Πετράκης*, Σκαναβής*,
 Γκίκας* και Μαυρογένης*, καθρέπτης είν' να ιδής.
 Ανδρείοι καπετάνοι, παπάδες, λαϊκοί,
 σκοτώθηκαν, κι αγάδες, με άδικον σπαθί·
 κι αμέτρητ' άλλοι τόσοι, και Τούρκοι και Ρωμιοί,
 ζωήν και πλούτον χάνουν, χωρίς καμιά 'φορμή.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Πώς παρουσιάζει ο Ρήγας τη ζωή των σκλαβωμένων και ποια είναι τα βάσανά τους; (μον. 0.75)
2. Να σχολιάσετε το νόημα των πιο κάτω στίχων.
 «Καλλιό 'ναι μίας ώρας ελεύθερη ζωή,
 παρά σαράντα χρόνοι σκλαβιά και φυλακή!» (μον. 0.75)

II. «ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ - Η ΓΕΝΕΣΙΣ», Οδυσσέας Ελύτης

Τότε είπε και γεννήθηκεν η θάλασσα
 Και στη μέση της έσπειρε κόσμους μικρούς κατ' εικόνα και ομοιώσή μου:
 Ίπποι πέτρινοι με τη χαίτη ορθή
 και γαλήνιοι αμφορείς
 και λοξές δελφινιών ράχες
 η Ίος η Σίκινος η Σέριφος η Μήλος
 «Κάθε λέξη κι από 'να χελιδόνι
 για να σου φέρνει την άνοιξη μέσα στο θέρος» είπε
 Και πολλά τα λιόδεντρα
 που να κρησάρουν στα χέρια τους το φως
 κι ελαφρό ν' απλώνεται στον ύπνο σου
 και πολλά τα τζιτζίκια
 που να μην τα νιώθεις
 όπως δε νιώθεις το σφυγμό στο χέρι σου
 αλλά λίγο το νερό
 για να το 'χεις Θεό και να κατέχεις τι σημαίνει ο λόγος του
 και το δέντρο μονάχο του
 χωρίς κοπάδι
 για να το κάνεις φίλο σου
 και να γνωρίζεις τ' ακριβό του τ' όνομα φτενό στα πόδια σου το χώμα
 για να μην έχεις πού ν' απλώσεις ρίζα
 και να τραβάς του βάθους ολοένα
 και πλατύς επάνου ο ουρανός
 για να διαβάζεις μόνος σου την απεραντοσύνη.

ΑΥΤΟΣ

ο κόσμος ο μικρός, ο μέγας!

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Να αναφέρετε τέσσερα (4) χαρακτηριστικά του ελληνικού νησιώτικου χώρου που αναφέρονται στο ποίημα και να τα σχολιάσετε. (μον. 1)
2. Ποιος είναι ο στίχος που κορυφώνει το θαυμασμό του ποιητή στον Ύμνο της Γενέσεως; Να σχολιάσετε το νόημα του στίχου. (μον. 1)

III. «ΣΤΕΡΝΟΣ ΛΟΓΟΣ», Κλαίρη Αγγελίδου

«Φύλαξε το κλειδί. Είναι του σπιτιού.
Όταν θα πας, ν' ανοίξεις.
Σε τόπο φύλαξέ το σίγουρο
και κάπου – κάπου να το καθαρίζεις.
Δεν πρέπει να σκουριάσει.
Να 'ναι έτοιμο, μόλις σας πούνε
να γυρίσετε...
Έχω κλειδώσει δυο φορές την ξώπορτα.
Πρέπει να την τραβήξεις προς τα έξω,
μην ξεχάσεις...
Εγώ δε θα γυρίσω, όπως το λογάριαζα.
Εσύ θα πας.
Θα ξαναδείς το περιβόλι και την καρυδιά
που φύτεψα...
Πρόσεχε το κλειδί.
Η αυλή μας θα μοσκομυρίζει
γιασεμιά.
Το κλήμα θα 'χει σίγουρα καρπό...
Μόνο που χρόνια τώρα έμεινε ακλάδευτο.
Όταν θα πας, να φέρεις το Μηνά να το κλαδέψει.
Και μην ξεχάσεις τα βασιλικά στη γλάστρα.
Θα 'ναι όμορφα. Χαρά Θεού, μες στην αυλή μας.
Μην κλαις.
Μονάχα το κλειδί να το φυλάξεις καλά.
Ξέρεις τι δυσκολία θα 'χεις, αν το χάσεις;
Πού να 'βρεις μάστορη να σου αλλάξει κλειδαριά,
όταν στην Πόλη θα γυρίσεις».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Ποιος είναι ο ρόλος του κλειδιού στην όλη υπόθεση; (μον. 0.5)
2. Ποιες εικόνες έχουν μείνει στη μνήμη του ετοιμοθάνατου; (μον. 1)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ: «Λωξάντρα», Μαρίας Ιορδανίδου

I. Μα πάνω απ' όλα, το χέρι της Λωξάντρας είναι καμωμένο για να βαστά μωρό.
Θρόνος μοιάζει η χούφτα της σαν αγκαλιάζει το πισινάκι του μωρού και το σηκώνει ψηλά
και ... [...]
Πόσα παιδιά μεγάλωσαν μέσα σ' αυτά τα χέρια; Πρώτα απ' όλα τα δυο μικρά
αδερφάκια σαν πέθανε η μάνα της. Ύστερα το ορφανό της θειας της Κατιγκάκης. Ύστερα
τα τέσσερα προγόνια της μαζί με τα δικά της. [...]

II. Οι Τούρκοι βέβαια ήτανε τα αγαρηνά σκυλιά, και όταν τόλεγε αυτό η Λωξάντρα εννοούσε τα λυσσασμένα σκυλιά. Γιατί ... Αγαρηνός γάρος ... αρμυρός ... λύσσα... λυσσασμένος. Κάτι τέτοιο γίνονταν μέσα στο μυαλό της. [...]
Όταν τέλειωσε το κακό ήρθε ο υπάλληλος απ' το γραφείο του Θεόδωρου να τους φέρει τρόφιμα και να δει τι γίνονται. Σφαγή των Αρμεναίων, λέει, έγινε, μα οι Τούρκοι 10

Ρωμιό δεν άγγιξαν, εκτός αν έκρυψε Αρμένη στο σπίτι του, και ο Θεόδωρος μηνά για όνομα του Θεού να μην πάρει κανείς χαμπάρι πως έχουνε τον Ταρνανά. [...]

Την άλλη μέρα το πρωί περνώντας την καλημερίζει ο μπεχτσής *{νυχτοφύλακας}* και τη γλυκοκοιτάζει, περιμένει τον καφέ του.

- Ψήσ' τονα, μπρε Ταρνανά, έναν καφέ.

Ανοίγει την ξώπορτα και κάθεται στο κατώφλι, και συλλογίζεται πάλι: «Είναι ή δεν είναι {αγαρηνός};». Στο τέλος δε βάσταξε.

- Μπρε Μεμέτ, ένα πράγμα θέλω να με πεις: ήσουνα προχτές στους δρόμους στη σφαή ή δεν ήσουνα; Άμα την αλήθεια θέλω να με πεις.

- Βάλλαχ! Μπίλλαχ! *{Μα το Θεό}* ο Μεμέτ δεν ήτανε.

- Αμέ κ' εγώ είπα, δα! Και αρχίζει να κλαίει. Γιατί φρενιάσανε; Τι τους έφταιξε ο κακομοίρης ο Μουσιού Αρτίν και πιάσαν και τον σφάζαν; Όχι, πες με, τι τους έφτιαξε;

- Βαχ! βαχ! βαχ! είπε ο Μεμέτ.

- Βαχ! βαχ! βαχ! ύστερα από λίγο της είπε και ο τζιερτζής *{πωλητής πνευμονιών, συκωτιών, φαγητό για γάτες}*.

- Βαχ! βαχ! βαχ! είπε και ο λεμπλεμπιτζής *{πωλητής στραγαλιών}*. Γιαγνίς ολντού. *{Λάθος έγινε}*.

Σκούπισε η Λωξάντρα τα δάκρυά της κ' έκανε τα πικρά γλυκά, γιατί εκείνο έτσι είναι. Κι έπειτα, να σε πω ... *το γαρ πολύ της θλίψεως φέρει παραφροσύνην*. Α! όλα κι όλα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Ποια είναι η **σχέση** της Λωξάντρας με τα παιδιά; (1ο απόσπασμα) (μον. 0,5)

2. Ποια είναι η **σχέση** της Λωξάντρας με τους Τούρκους, τόσο με την εξουσία όσο και με τους απλούς Τούρκους; (2ο απόσπασμα) (μον. 05)

Οι εισηγήτριες

.....

Νεοφύτου Πολίνα

.....

Χρίστου Χριστίνα

Ο Διευθυντής

.....

Τράκκος Γεώργιος